

F I G Y E L Ő

Délvidéki írók Szegeden.

A szegedi Dugonics - Társaság meghívására a zombori Szenteleky Kornél-Társaság több tagja — mint Bácska neves írói — november 14-én a szegedi városháza közgyűlési termében felolvasó ülést tartottak. A délvidékiek szegedi szereplése régi szép tervet váltott valóra: szorosabbra fűzte a szellemi kapcsolatokat a tiszaparti egyetemi város és Bácska között. Sík Sándor a következő elnöki megnyitójával fejtette ki ennek a találkozásonak jelentőségét:

Hölgyeim és Uraim!

A Dugonics-Társaság mai felolvasó ülése ünnep. Körünkben üdvözöljük a zombori Szenteleky-Társaság tagjait, a magyar Délvidék íróinak színét-javát.

Ez a szó, Délvidék, Bácska, Bánát, valamikor dúsan megrakott asztalok képét idézte fel lelkünkben, nótázó, mulató, pirosarcú, vidám emberekkel, gazdag lakomákat, sok, zsíros és fűszeres étellel, sok, erős és nehéz borral. De földézett a szegedi ember lelkében más képet is; azt a sok száz ezer és tízezer kisdíákot, fürge vagy nehézkes, de tanulékony magyar, német és szerb fiúkat, akiktől hemzsegték Szeged utcái, akik megtöltötték iskoláinkat, akiknek számára egymásután épültek itt a hatalmas internátusok, és akik Szegedet az ország első iskolavárosává tették.

Mindez immár a múlté. A háború után más hangzást kapott fülünkben a Délvidék neve és más képeket idézett lelkünk elé. Elszakított testvérekre gondoltunk, szenvedő, elnyomott magyarokra, akiknek csak suttogva szabad anyanyelvükön beszélni, akik-

nek iskoláit bezárták, akikhez alig-alig jutott el valami hazulról, a magyar szellem szavából. A régi képekben gyönyörködtünk, ez az utóbbi szánalomra és együttérzésre indított bennünket, de egyik kép sem idézte úgy a Délvidéket, mint amelytől tanulhatnánk.

És most, alig két esztendővel a visszatérés után, egy új Délvidék jelenik meg előttünk. Új kép, mindháromtól különböző. Megjelennek közöttünk a délvidéki írók, és mi örvendetes meglepetéssel, jóleső tisztelettel látjuk, hogy tanulhatunk tőlük. Nem mindjárt jelentek meg személyesen. Előbb írásaikat küldték el folyóiratukban, a Kalangyá-ban, amely immár tizenkettedik évfolyamát éli, és most, beköszöntőnek, egy előkelő és udvarias gesztussal szegedi számot tesz asztalunkra, amely Szegeddel, annak népével, irodalmával, velünk foglalkozik. Aztán eljöttek ők maguk is, és mi, akik szerencsések vagyunk, hogy immár néhány órát velük tölthettünk, olyan férfiakat ismertünk meg bennük, akik sokat éltek és sokat tanultak, akik szokatlanul mély magyar felelősségtudattal nézik a jelent és néznek a jövőbe, akik látják a magyar élet és sors nagy problémáit, és akarnak is, tudnak is dolgozni azok megoldásán. Egyszóval: akiknek van mondanivalójuk, komoly és nagy mondanivalójuk számunkra.

Mi idézte elő ezt a változást? Könnyű rá felelni. Az a közel negyedszázados szenvedés, amely, mint minden igaz ember módra végigélt szenvedés, befelé-fordulásra, önismeretre, a realitások kegyetlen felismerésére, önmagunkkal és körülményinkkel való

számotvetésre nevelte őket. És mi kell nekünk jobban, a magyar sors mai válságos órájában, mint ezek a nagy értékek?

Tisztelettel és szeretettel nézünk rájuk, mert szenvedtek, embermódra és magyarmódra; tisztelettel és kitárt lélekkel várjuk, amit nekünk mondani fognak.

Örömmel nyitom meg a Dugonics-Társaság ülését és szeretettel kérem kedves vendégeinket, hogy tartsák meg előadásukat.

Az irodalmi felolvasó ülés szereplőinél nem is annyira a versek és novellák valami különös, szembeeszkő sajátossága, mint inkább az írók bennük megnyilvánuló magatartása kapta meg a hallgatóságot. Ezek a bácskaiak túlságosan sokat szenvedtek a nemzeti gyűlöletől, semhogy bennük nemzeti elfogultság és türelmetlenség tudna gyökeret verni: költők majdnem mind fájdalmasan érzik a háború szivekettépő, lelküket romboló rémségeit és ezért a megértés és béke utáni vágy mindenütt megszólal alkotásaikban. A két jelenlévő költő, *Berényi János* és *Hódsághy János* legtöbb előadott költeményéből ez az alapérzés csendült ki. *Draskóczy Ede* tanulmánya a táj, a szülői környezet jelentős szerepét domborította ki, ami annak bizonyítéka, hogy a bácskaiak elvesztve hazájukkal a közvetlen kapcsolatot, mint minden kisebbség, felfedezték a szűkebbkörű otthon egyszerű értékeit és erőadó hatalmát. *Szirmai Károly* novellájában sejtelmesség, az őszi tájjal rokon lelki borzadás suhan végig, míg *Herceg János* — aki a *Gyászoló kömüvesek* című kötetének első novelláját olvasta fel — elsősorban a szociális kérdést látta meg a bácskai magyarok új helyzetében, amely bizony sokukat új honfoglalásra kényszerítette: felvette és

elnyelte őket a lázasan építkező és rohamosan fejlődni akaró Belgrád. Ennek a sok törpebirtokost földmunkássá és nincstelenné fosztó társadalmi alakulásnak ügyes és világos értelmezését nyújtotta a délvidékiek fiatal szociológusa *Muhi János* „Falu a megszállás alatt” című tanulmányában, melyet jelen számunkban közlünk. A megjelent délvidéki költőkön kívül *Dudás Kálmán* és *Bencz Boldizsár* verseiből a Szép Magyar Szó Munkaközösségének tagjai mutattak be néhányat. Ezek a fiatal egyetemi és főiskolai hallgatók — *Csenei Magda*, *Pump Mária* és *Zalányi Sámuel* — ismét bebizonyították, hogy az a tudatos nevelői munka, melyet *Sík Sándor* végez a szép magyar beszéd és szavalat kiműveléséért, gazdag eredményre vezet. *Pump Mária Szenteleky Kornél* „A szélmalom ellen” című versének előadásával egyidejűleg a délvidéki irodalmi élet fáradhatatlan szervezőjének szellemét is megjelentette, hiszen a Délvidék fiatalon meghalt lelkes *Kazinczyja* valóban mesébe illő harcot vívott. (L. leveleinek gyűjteményes kiadását.)

A szorosabban vett műsoros felolvasó esten kívül — melyet nagyon nagy számú közönség hallgatott végig — a Délvidéki Szemle és a Dugonics-Társaság irányítói hosszú, közvetlen eszmecsere keretében vitatták meg a délvidéki írókkal a szellemi kapcsolatok kiépítésének lehetőségeit és a megindult együttműködés további elmélyítésére a tavaszra Szegeden írói találkozó tervét dolgozták ki, amelyen azután részleteiben is megbeszéljük, mit nyújthat egymásnak a szervesen a Délvidékhez tartozó egyetemi város és a népközelségben élő bácskai írói világ.